

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Syrjintäolettaama, välillinen syrjintä, palvelun saavutettavuus, internet-sivusto, näkövamma, viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Diaarinumero: YVTLTK/1XX/2016

Antopäivä: XX.XX.2017

Hakija on näkövammaisen henkilö, joka katsoi tulleen syrjityksi, koska Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen internet-sivuilla ollut ohje sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten käyttäjille ei ollut luettavissa ruudunlukuohjelmalla ja koska matkapalvelukeskuksesta oli suositeltu hänelle kuljetuspalvelutilausten tekemistä puhelimitse.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi Rovaniemen matkapalvelukeskuksen syrjineen hakijaa välillisesti hänen näkövammansa perusteella, kun sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten käyttäjille tarkoitettu ohje ei ollut luettavissa matkapalvelukeskuksen internet-sivuilla ruudunlukuohjelmalla. Lisäksi lautakunta katsoi Rovaniemen kaupungin laiminlyöneen velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta yhdenvertaisuuslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tavoin, kun se ei ollut tarkastellut kohtuullisten mukautusten tarvetta hakijan matkapalvelukeskukselle antaman palautteen johdosta. Lautakunta kielsi Rovaniemen kaupunkia jatkamasta hakijaan tai muihin henkilöihin kohdistuvaa syrjintää ja hylkäsi hakemuksen muilta osin.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Hakijalla on näkövamma. Hän on käyttänyt Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen kuljetuspalveluja. Matkapalvelukeskuksesta tilataan sosiaalihuoltolain sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulain) mukaiset kuljetukset. Hakija on myös saanut Lapin sairaanhoitopiirin järjestämää kuntoutus- ja liikkumistaidon ohjausta.

Hakijan vaatimukset

Hakija katsoo Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen syrjineen häntä taloudellisesti suositellessaan hänelle vammaispalvelulaissa tarkoitettuja kuljetuspalveluja koskevan tilauksen tekemistä puhelimitse. Hakija pyytää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa asettamaan mainitun syrjinnän lopettamisen tehosteeksi uhkasakon.

Hakija katsoo tulleen syrjityksi, koska Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen internet-sivuilla oleva ohje sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten käyttäjille ei ole luettavissa ruudunlukuohjelmalla.

Lisäksi hakija katsoo Lapin sairaanhoitopiirin näkövammaisten kuntoutusohjaajan ja liikkumistaidonohjaajan syrjineen häntä kysellessään häneltä, miksi hän ei hae itselleen kuljetusmatkoja.

Hakijan perustelut

Hakija toteaa, että kuljetuspalvelutilauksen tekeminen puhelimitse Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksesta on maksullista, kun sähköpostitse tehtävät tilaukset saattavat olla internet-yhteyden mahdollisesta maksuttomuudesta johtuen ilmaisia. Hakija viittaa hakemuksessaan matkapalvelukeskukselle sähköpostilla 26.7.2016 lähettämäänsä kuljetustilaukseen, johon annetussa vastauksessa hänelle suositeltiin tilausten tekemistä jatkossa puhelimitse.

Hakija toteaa antaneensa matkapalvelukeskukselle sen internet-sivuston kautta palautetta siitä, ettei kyseisillä internet-sivuilla oleva sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten käyttäjille laadittu ohje ole luettavissa ruudunlukuohjelmalla.

Rovaniemen kaupungin vastaus

Rovaniemen kaupungin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle antamaan vastaukseen liitettyssä matkapalvelukeskuksen vastauksessa todetaan, että sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen käyttäjille tarkoitettu ohje on tarkoitus saattaa ruudunlukuohjelman piiriin, kun ohjetta päivitetään. Matkapalvelukeskuksen mukaan muut sen internet-sivuilla olevat ohjeet ovat luettavissa ruudunlukuohjelmalla.

Rovaniemen kaupungin perustelut

Matkapalvelukeskus toteaa, että vaikka hakijan 26.7.2016 sähköpostilla tekemään palvelulinjatilaukseen annetussa sähköpostivastauksessa suositeltiin tekemään tilaukset jatkossa puhelimitse, kyseinen tilaus välitettiin kuitenkin eteenpäin. Hakijaa ei myöskään kielletty käyttämästä sähköpostia tilausten tekemiseen jatkossa. Matkapalvelukeskuksen mukaan tilauksia otetaan edelleen vastaan myös tekstiviestillä ja sähköpostilla. Lisäksi kuljetuspalvelujen välitysohjelmaa ollaan kehittämässä siten, että tilauksen voisi tehdä myös internetissä omilla käyttäjätunnuksillaan.

Matkapalvelukeskuksen mukaan suurelle osalle matkapalvelukeskuksen käyttäjäkuntaa puhelin on tutuin ja turvallisin tapa tilata palvelu. Puhelimitse tehtävä tilaus mahdollistaa tilauksen täsmällisemmän määrittelyn ja sovittamisen. Samankaltaisesti toistuvissa tilauksissa puhelimitse tapahtuvaa vuorovaikutusta ei matkapalvelukeskuksen mukaan tarvita, vaan silloin myös sähköpostitse tai internetin kautta tehty tilaus sopivat tilanteeseen erinomaisesti. Matkapalvelukeskus korostaa, että sen toiminnan ja sen kehittämisen tarkoituksena on asiakkaiden mahdollisimman yhdenvertainen ja hyvä palvelu. Puhelu matkapalvelukeskukseen maksaa normaalin puhelinmaksun verran.

Lapin sairaanhoitopiirin vastaus

Lapin sairaanhoitopiirin vastaukseen liitetystä näkövammaisten kuntoutusohjaajan ja liikkumistaidon ohjaajan lausunnosta ilmenee, että hän on keskustellut hakijan kanssa tämän mahdollisuudesta hakea vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja.

Lapin sairaanhoitopiirin perustelut

Lapin sairaanhoitopiirin näkövammaisten kuntoutusohjaaja ja liikkumistaidonohjaaja toteaa, että hänen työtehtäviinsä kuuluu kertoa asiakkaalle tämän käytettävissä mahdollisesti olevista palveluista, kuten esimerkiksi vammaispalvelulain mukaisista kuljetuspalveluista. Hän toteaa, että hakijan kanssa on keskusteltu kuljetuspalvelujen käytöstä täydentävänä palveluna linja-autojen käytön rinnalla kesäaikana, jolloin kaupungin paikallisliikenteen vuoroja vähennetään. Ohjaaja korostaa, että asiakas päättää kuitenkin aina itse, mitkä palvelut hän kokee tarpeellisiksi ja hakeeko hän niitä käyttöönsä.

Esittelijän esitys

1. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakijan vaatimuksen siltä osin kuin se koskee Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen suositusta kuljetuspalvelujen tilaamisesta puhelimitse sekä uhkasakon asettamista kyseisen vaatimuksen tehosteeksi.
2. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo Rovaniemen kaupungin syrjineen hakijaa välillisesti hänen vammaisuutensa perusteella, kun hänellä ei ole ollut näkövammastaan johtuen mahdollista saada yhdenvertaisesti muiden kuljetuspalvelujen käyttäjien kanssa tietoa kaupungin matkapalvelukeskuksen internet-sivuilla olevasta sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisia kuljetuksia koskevasta ohjeesta. Lautakunta kieltää Rovaniemen kaupunkia uusimasta hakijaan tai muihin henkilöihin kohdistuvaa syrjintää toiminnassaan.
3. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakemuksen Lapin sairaanhoitopiiriä koskevilta osin.

Kysymyksenasettelu

Asiassa on kyse ensinnäkin siitä, onko hakijaa syrjitty hänen näkövammansa perusteella, kun Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksesta on suositeltu hänelle sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelutilausten tekemistä puhelimitse. Asiassa tulee arvioitavaksi, onko asiassa syntynyt syrjintäoletta. Jos oletta syntyy, on arvioitava sitä, kykeneekö Rovaniemen kaupunki kumoamaan tuon olettan.

Asiassa on kyse myös siitä, onko hakijaa syrjitty hänen näkövammansa perusteella, kun Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen internet-sivuilla oleva sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten käyttäjille tarkoitettu ohje ei ole ollut hakemushetkellä luettavissa ruudunlukuohjelmalla. Myös tämän osalta tulevat arvioitaviksi, onko asiassa syntynyt syrjintäoletta, ja jos on, kykeneekö Rovaniemen kaupunki kumoamaan tuon olettan.

Lisäksi asiassa on kyse siitä, onko Lapin sairaanhoitopiiri syrjinyt hakijaa hänen vammaisuutensa perusteella, kun hakijalle on kerrottu hänen mahdollisuudestaan hakea vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja.

Perustelut

Syrjintäkielto

Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi mainitussa laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan teon syrjivää luonnetta arvioitaessa on olennaista, onko teko perustunut laissa kiellettyyn erottelukriteeriin (HE 19/2014 vp., s. 68). Esitöissä epäsuotuisalla kohtelulla viitataan sellaiseen menettelyyn, joko tekoon tai laiminlyöntiin, jolla menettelyn kohde asetetaan muihin nähden huonompaan asemaan. Kyse voi siten olla esimerkiksi jonkin yleisesti saatavilla olevan etuuden, palvelun tai oikeuden epäämisestä tai rajoittamisesta tietyltä henkilöltä tai henkilöryhmältä. Esitöiden mukaan syrjintäkiellosta ei johdu velvollisuutta kohdella ihmisiä eri tavoin näiden henkilökohtaisten tarpeiden edellyttämällä tavalla, jollei kyse ole ehdotetun lain 15 §:ssä tarkoitettusta vammaisen henkilön tarvitsemasta kohtuullisesta mukautuksesta (HE 19/2014 vp., s. 70).

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuolet kieltävät kaiken syrjinnän vammaisuuden perusteella ja takaavat vammaisille henkilöille yhdenvertaisen ja tehokkaan oikeussuojan syrjintää vastaan syrjintäperusteesta riippumatta.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen toteutumista valvovan komitean mukaan sopimuksen 5 artiklan 2-kohdan syrjintäkielto velvoittaa määrittelemään kielletyksi syrjinnäksi pääsyn epäämisen vammaisilta yhdenvertaisesti muun muassa tiedottamiseen ja viestintään sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin tai palveluihin. Saavutettavuus liittyy ihmisryhmiin, kun taas kohtuulliset mukautukset liittyvät yksilöihin. Velvollisuus saavutettavuuden järjestämiseen on olemassa, jo ennen kuin yksilö pyytää saada päästä johonkin paikkaan tai saada käyttää jotakin palvelua. Saavutettavuuden järjestämiseen velvollinen ei voi laiminlyödä velvoitettaan vetoamalla taakkaan, joka aiheutuu saavutettavuuden järjestämisestä vammaisille henkilöille. (CRPD/C/14/D/21/2014, yksilövalitus, asia No. 21/2014, 14.9.2015, kpl. 8.4 ja kpl 8.5).

Todistustaakka ja syrjintäolettamien syntyminen

Syrjintäolettamien syntymisen oikeudelliset perusteet

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Yhdenvertaisuuslain esitöistä käy ilmi, että pelkkä väite tai epäily syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta ei riitä syrjintäolettamien syntymiseen. Täyttää näyttöä syrjinnästä tai vastatoimista ei kuitenkaan edellytetä, vaan riittävää on, että asiaa käsittelevälle toimivaltaiselle viranomaiselle syntyy esille tulleiden seikkojen valossa perustellusti oletama syrjinnän tai vastatoimien kiellon vastaisesta menettelystä. Lisäksi esitöissä todetaan, että oletama syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta voi perustua paitsi vireillepanijan, myös vastapuolen esille tuomiin seikkoihin taikka mahdolliseen muuhun asiaa käsiteltäessä saatuun selvitykseen. Jos asiaa käsiteltäessä on esitetty riittävästi sellaista selvitystä, jonka perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, on vastapuolen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu. Vastapuolen on siten oletuksen kumoamiseksi esimerkiksi selvitettävä, että erilainen kohtelu on perustunut laissa tarkoitettulla tavalla hyväksyttävään perusteeseen taikka että vireillepanijan esittämä vertailuaineisto ei tosiasiallisesti koske vertailukelpoisia tilanteita. (HE 19/2014 vp., s. 93)

Syrjintäolettamien syntymisen arviointi

Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen kuljetuspalvelutilausten vastaanottotapa

Hakija väittää Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen syrjineen häntä taloudellisesti suositellessaan hänelle vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelutilausten tekemistä puhelimitse.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskus on esittänyt hyväksyttävät perusteet sille, miksi hakijalle on suositeltu kuljetuspalvelutilausten tekemistä puhelimitse. Puhelimitse tehtävät tilaukset mahdollistavat niiden täsmällisemmän määrittelyn ja sovittamisen. Puhelimitse tehtävistä tilauksista ei myöskään peritä lisämaksuja, vaan ainoastaan normaali puhelinverkkomaksu.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei asiassa ole syntynyt syrjintäolettamaa, ja näin ollen hylkää myös vaatimuksen uhkasakon asettamisesta.

Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen käyttäjille annettu ohje

Yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Vammaispalvelulain 3 §:n 1 momentin mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan

sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Pykälän 2 momentin mukaan mainitun lain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestettäessä on otettava huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve.

Vammaispalvelulain 8 §:n 1 momentin mukaan vammaiselle henkilölle annetaan kuntoutusohjausta ja sopeutumisvalmennusta sekä muita mainitun lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisia palveluja. Pykälän 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut.

Vammaispalvelulain esitöiden mukaan ”muista tarpeellisia palveluja” koskevalla maininnalla on tarkoitus muun muassa mahdollistaa vammaisten tarvitsemista palveluista tiedottaminen sellaisin menetelmin, että henkilön aistivammaisuus tai muu kommunikaatiokykyyn liittyvä vaikeus ei estäisi palvelujen käyttöä. Esitöiden mukaan kuljetuspalvelu on keskeinen vaikeavammaisten omatoimista suoriutumista edesauttava palvelumuoto. (HE 219/1986 vp., s. 12.)

Hakija on esittänyt selvitystä siitä, että Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen internet-sivuilla oleva sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten käyttäjälle tarkoitettu ohje ei ole ollut luettavissa ruudunlukuohjelmalla. Hakijalla on näkövamma, ja hän pitää mainittua ohjetta koskevan ruudunlukuohjelman puuttumista vakavana epäkohtana.

Edellä esitetyillä perusteilla yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että hakija on esittänyt objektiivisesti arvioiden sellaista selvitystä, jonka perusteella on syntynyt välillistä syrjintää koskeva syrjintäoletta. Vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten järjestämisestä vastaavan Rovaniemen kaupungin on näin ollen näytettävä, ettei se ole menetellyt yhdenvertaisuuslain 8 §:n syrjintäkiellon vastaisesti.

Lapin sairaanhoitopiirin menettely

Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n mukaan kuntoutusohjauksessa arvioidaan yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti kuntoutujan toimintakykyä, itsenäistä selviytymistä ja elämänhallintaa hänen omissa arjen toimintaympäristöissään sekä henkilön kuntoutuksen ja palveluiden tarvetta. (www.suomenkuntoutusohjaajienyhdistys.fi)

Liikkumistaidonohjauksen tarkoituksena on, että näkövammaisen henkilö oppii liikkumaan itsenäisesti, turvallisesti ja sujuvasti hänelle tärkeissä toimintaympäristöissään. Liikkumistaito ja kuljetuspalvelut muodostavat kokonaisuuden, joka mahdollistaa näkövammaiselle itsenäisen liikkumisen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. (Liikkumistaidon ohjaus. 2015. Julkaisussa: Vammaispalvelujen käsikirja. Julk. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei hakija ole esittänyt Lapin sairaanhoitopiirin kuntoutusohjaajan ja liikkumistaidon ohjaajan menettelyä koskevilta osin sellaista selvitystä, jonka perusteella olisi syntynyt syrjintäoletta. Näin ollen lautakunta hylkää hakemuksen siltä osin kuin se koskee Lapin sairaanhoitopiirin menettelyä.

Syrjintäolettan kumoaminen

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että Rovaniemen kaupunki ei ole esittänyt vastauksessaan perusteita sille, miksi sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetusten käyttäjille tarkoitettua ohjetta ei ollut hakemushetkellä laadittu sellaiseen muotoon, että se olisi ollut luettavissa ruudunlukuohjelmalla. Matkapalvelukeskuksen mukaan kyseinen ohje on

tarkoitus muuttaa jatkossa sellaiseksi, että sen voi lukea ruudunlukuohjelmalla. Lautakunta toteaa, että ohje on myöhemmin saatettu ruudunlukuohjelman piiriin.

Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskuksen menettelyä arvioidessaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on ottanut muun ohella huomioon, että vammaispalvelulain säätämisen tarkoituksena on ollut mahdollistaa vammaisten tarvitsemista palveluista tiedottaminen sellaisin menetelmin, että henkilön aistivammaisuus ei estäisi palvelujen käyttöä, sekä sen, että kuljetuspalvelu on kyseisen lain esitöissä mainittu keskeisenä vaikeavammaisten omatoimista suoriutumista edesauttavana palvelumuotona.

Edellä todettujen seikkojen perusteella yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että Rovaniemen kaupunki ei ole esittänyt hakemushetken toimintansa perusteeksi sellaista näyttöä, josta ilmenisi kaupungin menettelyllä olleen yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitettu hyväksyttävä tavoite. Näin ollen lautakunta katsoo, että hakijan asiassa esittämien seikkojen johdosta syntynyt syrjintäoletus ei ole kumoutunut. Lautakunta katsoo Rovaniemen kaupungin syrjineen hakijaa välillisesti ja kieltää kaupunkia uusimasta syrjintää.

Viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Yhdenvertaisuuslain 5 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan toiminnan yhdenvertaisuusarvioinnin tulisi kohdistua mahdollisuuksien mukaan siihen, miten yhdenvertaisuusnäkökulma on otettu huomioon viranomaisen tehtäviin kuuluvien toimintojen järjestämisessä samoin kuin siihen, miten sen toiminta on tosiasiallisesti vaikuttanut syrjinnän vaarassa olevien ryhmien asemaan. Viranomaisen tulisi toimialallaan arvioida yhdenvertaisuuden toteutumista esimerkiksi asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Edistämistoimet voivat myös olla luonteeltaan toimenpiteitä syrjinnän havaitsemiseksi tai ennaltaehkäisemiseksi. Selvää on, että viranomaisen on muutettava niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista. (HE 19/2014 vp, s. 61).

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentissa säädetään kohtuullisista mukautuksista vammaisten ihmisten yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi. Palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoritua työtehtävistä ja edetä työuralla. Pykälän 2 momentin mukaan mukautusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vammaisen ihmisen tarpeiden lisäksi 1 momentissa tarkoitetun toimijan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus sekä mukautusten arvioidut kustannukset ja mukautuksia varten saatavissa oleva tuki.

Ottaen huomioon julkiselle vallalle perustuslaissa säädetty velvollisuus turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että Rovaniemen kaupunki on vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen järjestämisestä vastaavana tahona laiminlyönyt velvollisuutensa edistää yhdenvertaisuutta yhdenvertaisuuslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tavoin, kun se ei ole tarkastellut kohtuullisten mukautusten tarvetta hakijan antaman palautteen jälkeen. Rovaniemen kaupunki olisi voinut kohtuullisia mukautuksia koskevan tarkastelun myötä varmistua siitä, että hakijan kohtelu ei johda syrjintään. Hakijalle olisi voitu esimerkiksi selostaa puhelimitse ne seikat, jotka ilmenevät matkapalvelukeskuksen internet-sivuilla olevasta käyttöjäohjeesta.

Yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi muissa kuin työsuojeluviranomaisen toimivaltaan lain 22 §:n mukaan kuuluvissa asioissa kieltää asianomaista jatkamasta tai uusimasta syrjintää tai vastatoimia taikka määrätä tämän ryhtymään kohtuullisessa määräajassa toimenpiteisiin mainitussa laissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi. Yhdenvertaisuuslain 5 §:ssä tarkoitettu yhdenvertaisuuden edistäminen on yhdenvertaisuuslaissa viranomaiselle säädetty velvollisuus.

Koska Rovaniemen kaupungin matkapalvelukeskus on päivittänyt internet-sivuillaan olevaa sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen käyttäjille tarkoitettua ohjetta hakemuksen vireilletuloajankohdan jälkeen niin, että se on nykyisin luettavissa myös ruudunlukuohjelmalla, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei kaupunkia ole tarpeen määrätä ryhtymään yhdenvertaisuuslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden edistämiseksi tässä asiassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 5 § 1 momentti, 8 §, 13 §, 15 § 1 ja 2 momentti sekä 28 §

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987) 3 § 1 ja 2 momentti sekä 8 § 1 ja 2 momentti

Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 2 momentti ja 22 §

Muutoksenhaku

Liitteenä.